

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum debuerit austera vitam ducere in cibo, & potu, & vestitu, an
alijs communem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

bant & redibant multi, & nec spatum manducandi
habebant. Quandoque vero causa orationis, unde
dicitur Lucae. *Factum est in illis diebus, exiit in
montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.*
Vbiq[ue] Ambrofius. quod ad præcepta virtutis suo
re informat exemplo. Quandoque vero, vt doce
ret fauorem humanum vitare, unde super illud Mat
thæi quinto. Videns Iesu turbas, ascendit in mon
tum, dicit Chrysostomus. *Per hoc, quod non in
cuite & foro, sed in monte & solitudine sedet eru
dit nos, nihil ad ostentationem facere. & a tumultu
bus adcedere, & maxime, cum de necessarijs dispu
tare oporteat.**

ARTICVLVS II.

*q[ui] super Questionis
quadragesime Arti
culum secundum.*

*Vtrum Christus austera vitam in
hoc mundo ducere
debuerit.*

*T*itus clarus.
In cap. 4.1.2. *In eo p[ro]p[ter]e
vina cœlūsio:
Cœnatio fuit, vt
Cunctis in cibo, &
potu sicut alijs fe ha
bere, probatur pri
bus Congruum erat
incarnationis fini, vt
Christus solumcitem
viam diceret, ergo
conuenientissimum
fuit, &c. Probatur
sepius: quia qui
cum arijs conuaria
tur, conuenientissi
mum est, vt confor
mari alijs, quod
procurat eam pri
mam.*

*Hominis n[ost]ri ad Corin. 9. Fa
tus sum omnia om
nia. Probatur se
condo autoritate
Augustinimo domi
ni. Ma. 11.*

*In reponitione ad
primum, nota & fi
ge anno doctrinā
hanc feliciter, Christus
exemplum fuit
perfectionis in om
niis, que per se
pertinent ad salutē:
hinc enim habes, q
ui in his, que non per
se pertinent ad salu
tem (quæ feliciter nō
sunt secundum se bo
na, sed solum re
lati ad aliquem si
nem, vt astinen
tia, paupertas, &
alia humilio[n]ia) nō
oportet inquirere in
Cuncto austeriora
tamquam perfectio
ri: sed ea quæ
magis conuington
incarnationis fini, si
ue sunt austera, sive
non.*

*deaginta noctibus, ergo videtur non fusile cōgruū,
quod post tantam vitam distinctionem ad commu
nem vitam rediret.*

A SED CONTRA est, quod dicitur Matthæi
vndecimo. Venit Filius hominis manducans, &
bibens.

R E S P O N D E O. Dicendum, quod (sicut di
ctum est*) congruum erat incarnationis fini, vt
Christus non ageret solitariam vitam, sed cum ho
minibus conuerfaretur: qui autem cum aliquibus
conuersatur, conuenientissimum est, vt se eis in cō
uersatione conformet, secundum illud Apostoli
prima ad Corinth. nono. *Omnibus omnia factus
sum, & ideo conuenientissimum fuit, vt Christus in
cibo, & potu communiter se sicut alij haberet.* vñ
lib. 16. c. 30.
ante mediū
tom. 6.

B *lo viuū, quo ludāi vtebantur, non vtebatur. Hoc er
go nisi dominus vteretur, non in eius comparatio
ne, manducans bibensque diceretur.*

A D PRIMVM ergo dicendum, quod dominus in
sua conuersatione exemplum perfectionis dedit in
omnibus, que per se pertinent ad salutem. Ip[s]a autē
abstinentia cibi & potus, non per se pertinet ad salu
tem, secundum illud Rom. i. Non est regnum Dei
esca & potus. Et August. x dicit in lib. de Questioni
bus Euang. expōns illud Matth. ii. Iustificata est sa
pientia a filijs suis: quia scilicet sancti Apostoli intel
lexerunt regnum Dei non esse in esca, & potu, sed
in æquanimitate tolerandi, quos nec copia subleuat

C nec deprimit egestas. Et in 3. * de doctrina Christia
na dicit, quod in omnibus talibus non viuū rerum,
sed libido vrentis in culpa est. Vtraque autem vita est
licita & laudabilis, vt scilicet aliquis a consortio ho
minū segregatus abstinentiam serueret, & vt in societa
te aliorum positus, cōmuni vita vtratur. & ideo Do
minus voluit vtriusque vitæ exemplum dare homi
nibus. Ioannes autem (sicut Chrysost. dicit super
Matth.) nihil plus ostendit præter vitam & iustitiam;
Christus autē & a miraculis testimoniū habebat. C
dimitens ergo Ioannē ieunio fulgere, ipse contra
ria incessit via, ad mensam intrans publicanorum, &
manducans, & bibens.

A D SECUNDVM dicendum, quod sicut alij
homines per abstinentiam consequuntur virtu
tem continent, ita etiam Christus in se & in suis di
scipulis per virtutem suā diuinitatis carnem compri
mebat. vnde sicut Matthæi non dicitur, Pharisei,
& discipuli Ioannis ieunabant, non autem discipu
li Christi: quod expōns Beda dicit, * quod Ioan
nes vinum & siceram non bibit: quia illi abstinentia
meritum auget, cui potentia nulla inerat natura. Do
minus autem, cui naturaliter suppetebat delicta do
nare, cur eos declinaret, quos abstinentibus poterat
reddere priores?

E A TERTIUM dicendum quod sicut Chrysostomus * dicit super Matthæi. Vt discas quām ma
gnū bonū est ieunium, & qualiter scutum est
aduersus diabolum, & quoniam post baptismū non
lasciuia, sed ieunio intendere oportet, & ipse ieuna
uit, non eo indigens, sed nos instruens: non autem
ultra processit ieunando, quām Moyles & Helias, ne
incredibilis uidetur carnis assumptione: secundum
mysterium autem, vt Gregorius * dicit, quadrage
nasius numerus exemplo Christi ieunio custodi
tur: quia virtus decalogi per libros quatuor sancti
euangelij impletur: denarius enim quater ducetus, in
quadragenarium surgit. Vel quia in hoc mortali cor
pore ex quatuor elementis subtilissimus, per cuius vo
luntatem, præceptis dominicis contrahimus, quæ
Tertia S. Thomæ. S per

*Super illud
Marci 2.
Quare disci
puli tui non
ieuniantur? Est
c. 22. secund
um ord.
Bede 10. 2.
Hom. 13. in
Mat. nos re
mote a pra
tom. 2.*

*Nom. 16. in
euang. post
med. illius.*

Q V A E S T . X L .

per decalogum sunt accepta, vel secundum Ang.* in libro 83. Questionum, omnis sapientia disciplina est Creatorem, creaturamque cognoscere, Creator est Trinitas, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Creatura vero partim est invisibilis, sicut anima, cui ternarius numerus attribuitur: diligere n. Deum tripliciter inveniuntur, ex ore corde, & ex ora anima, & ex tota mente: partim visibilis, sicut corpus, cui quaternarius debetur, propter calidum humidum, frigidum, & siccum. Denarius ergo numerus, qui rotam infinitat disciplinam, quater ductus, id est numerus, qui corpori tribuitur, multiplicatus, quadragenarium conficit numerum. & ideo tempus, quo ingemiscimus & dolemus, quadragenarium numero celebra tur: nec tamen incongruum fuit, ut Christus post ieiunium & deserrum, ad communem vitam rediret: hoc enim conuenit vias, secundum quam aliquis contemplata alijs tradit, quam Christus dicitur assumptus, ut primo contemplationi varet, & postea ad publicum actionis descendat, alijs conuiuendo. vnde & Beda dicit super Mar.* Ieiunauit Christus, ne praeciput declinaret: manducauit cum peccatori bus, vt gratiam cernens, agnosceres potestatem,

A R T I C U L U S I I I .

S u p e r Q u o d s i m a g r a d a g e s i m a A r t i c u l u s t e r t u m .

V t r u m C h r i s t u s i n h o c m u n d o d e b u e r i t p a u p e r e m v i t a m d u c e r e .

Tertius clarus.
In corpore tua concilio: De-
cuit Christu in hoc
mundo pauperem
vitam ducere. Pro-
batur quatuor ratio-
nes, que clare pa-
reant in litera,
¶ Circa quarum pri-
mam & tertiam no-
tate domini prædi-
catores, & q[uod] opor-
tet, prædicatores a
curis temporalium
rerum absolutos el-
se, & nec appareat,
quod luci causa pre-
cident. Et hoc quidem
contra multis militat, qui stipendi
prædicant, qui locum prædicandi,
non vbi maior ani-
marum fructus, sed
vbi maius stipen-
dium præberet, aut
maior elemosyna
operatur pro se vel
conuentu suo, eli-
git. Primum au-
tem quantum no-
ceat, experientia te-
stat: paulatim en-
nō predicatione de-
seritur a religiosis
habentibus posse-
fiones, que iam ab
Episcopis, Abbatibus,
aliisque diuinibus
clericis ac religiosis
deserta vide-
tur. Secundum au-
tem Iesu Christi ac
Ecclesie præcipuum
officium, ad mercede-
cem atque qua-

Ad tertium sic procedi-
tur. Videtur, quod Christus
in hoc mundo non debuerit paupe-
rem vitam ducere. Christus enim
debuit eligiblissimam vitam assu-
mere: sed eligiblissima vita est,
qua est mediocris inter diuitias,
& paupertatem: dicitur enim Pro-
verb. 30. Mendicatatem & diuitias
ne dederis mihi, tribue tatu
victu meo necessaria, ergo Christus
non debuit pauperem vitam
ducere, sed moderatam.

I 2 Praet. Exteriores diuitiae ad v-
sum corporis ordinantur, quantum
ad victum, & vestitum: sed
Christus in victu & vestitu com-
munem vitam duxit, secundum
modum aliorum, quibus conuiuebat. ergo videtur quod in diuitiis
& paupertate cōmūnem mo-
dum viuendi seruare debuerit, &
non vti maxima paupertate.

I 3 Praet. Christus maxime homi-
nes inuitauit ad exemplum humiliatis, secundum illud Matth. 11.
Discite a me, quia misericordia sum, & hu-
milis corde: sed humilitas maxi-
me cōmēdatur in diuitiis. vnde
dicitur primus ad Timoth. ultim.
Diuitiis huius seculi præcipe,
non altum sapere. ergo videtur q[uod]
Christus non debuerit ducere pau-
perem vitam.

S E D C O N T R A est, quod dicitur
Matth. 8. Filius hominis non ha-
bet ubi caput reclinet; quasi di-

Feat, secundum Hieronymum.* Cur me propter diuitias & ſœcu-
li lucra cupis sequi, cu[m] tanta ſim-
paupertatis, vt nec hospitioſum
quidem habeā, & teſto utr non
meo? Et ſuper illud Matthae. 17. vt
non scandalizemus eos, vade ad
mare, dicit Hieronymus. † Hoc ſim-
pliciter intellectum, adificat audi-
torem, dum audit tantæ dominū
ſuſſe pauperratis, vt vnde tributa-
pro ſe, & Apoſtolo redderet,
non haberet.

R E S P O N D E O . Dicendum,
quod Christum decuit in hoc
mundo pauperem vitam duce-
re. Primo quidem, quia hoc erat
congruum prædicationis of-
ficio, propter quod veniſſe ſed dicit,
Marci primo. Eamus in pro-
ximos vicos, & ciuitates, vt & ibi
prædicem: ad hoc enim veni. Oportet autem prædicatores verbi Dei, vt omnino vacent prædi-
cationem, omnino a ſecularium re-
rum cura effe abſolutos: quod fa-
cere non poſſunt, q[uod] diuitias poſſi-
dunt. vnde & ipſe dominus Apo-
ſtolas ad prædicandum mittens,
dicit eis Matthae. decimo. Noli-
te poſſidere aurum, neque argen-
tum: & ipſi Apoſtoli dicunt, Act.
6. non eſt aquum nos relinque-
re verbum Dei, & ministrare mē-
ſis. Secundo, quia ſicut mortem
corporalem aſſumpſit, vt nobis
vitam largiretur spiritualem, ita
corporalem paupertatem ſuſſi-
nit, vt nobis diuitias spirituales
largiretur, ſecundum illud ſecun-
da ad Corinth. 8. Scitis gratiam
domini nostri Iesu Christi, quo-
nam propter vos eugenus factus
eſt, vt illius in opia diuities effetiſſ,
Tertio, ne ſi diuitias haberet, cu-
piditati eius prædicatio aſcribere-
tur, unde Hieronim. * dicit ſuper
Matthae. quod si diſcipuli eius di-
uitias habuissent, viderentur non
cauſa ſalutis hominum, ſed cau-
ſa lucri prædicasse, & eadem ra-
tio eſt de Christo. Quarto, vt tan-
to maior virtus diuitiis eius
oſtenderetur, quanto per pau-
pertatem videbatur abieciſſ. vnde dicitur in quo-
dam ſermone Ephesiſi concilij: Omnia paupera,
& vilia elegit, omnia mediocria, & plurimi obſcu-
ra, vt diuitias cognoscatur orbem transformaſſe
terrarum, propterea pauperculam elegit matrem,
pauperorem patriam, egens fit pecunijs: & hoc tibi
exponat præſepe.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod ſuperabun-
dantia diuitiarum, & mendicitas, vitanda videntur ab
his, qui volūt uiuere ſecundum virtutem, inquantū
ſunt occaſiones peccandi. Abundantia nāque diuiti-
arum eſt ſuperbiēdi occaſio: mendicitas autē eſt
occaſio furandi & mentiendi, aut etiam perjurandi.
Quia

ſum abducit.
In reſpoſione ad
primum, vbi habes
diſſer-
tum, quo ad occaſionem
peccandi, adverte, quod non
vocatur paupera, q[uod] ſo-
lo voto firmata eſt
ſed que habet perle-
verantiam voluntariam:
parum enim
prodeſt vouſſe pau-
peratam & egre fer-
re illam: remodit
enim paupera ita
in neceſſariam pau-
peratam, & tranſit
de voluntaria in in-
uitam. Nec ſufficiunt
voluntas perfe-
rās ad paupera-
tum, ita tamen vt non de-
fine opportuna com-
modaties: eſt enim
voluntas h[ab]et ad pau-
peratam nomē, &
non ad paupera-
rem. Velle ſiquidem
paupera-
tum, & ni-
hil ſibi deſſe, quod
non ſit velle paupera-
tum, ex copa-
tum, quod Salomon tra-
proponit, diuitias
paupera-
tum, & vi-
tua ſeſſa, & in-
ter duo extrema me-
diū peti: quod
apparet ſecundum
rem ille, qui nihil
vult ſibi deſſe ſub
paupera-
tum nomine. Oportet enim
paupera-
tum voluntarie
vele, & nomē
& rem paupera-
tis pro loco & tem-
po, ut uelit etiam
cum carerit oppor-
tunis, libenter per-
nuriam patiſſe enim
nullius erit peccati
occaſio paupera-
tum. Et quoniam hoc pau-
peratum uidentur eſſe: Mathe. 10.
inde tanta videatur
orta aut nutria re-
ligioſorum imperfe-
ctio-